

До
Председателя на научно жури,
определено със Заповед № РД-22-1462/22.07.2026 г.
ул. „Цар Асен“ № 24
4000 Пловдив

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Мария Вълкова Христозова, Медицински университет – Пловдив,
Факултет по обществено здраве, Катедра „Управление на здравните грижи“,
област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.6 Право

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.6 Право, докторска програма *„Административно право и административен процес“*

Автор на дисертационния труд: Мария Илиева Златанова – докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Публичноправни науки“ на Юридически факултет на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Тема на дисертационния труд: „Административноправен режим на хранителните добавки“

Научен ръководител: проф. д.ю.н. Дарина Зиновиева

Основание за представяне на становището: Заповед № РД-22-1462/22.07.2026 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и Решение на научното жури, взето по Протокол № 1/23.07.2026 г.

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със заповед № РД-22-1462/22.07.2026 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определена за външен член на научно жури в процедура за защита на дисертационен труд на тема: „Административноправен режим на хранителните добавки “ за придобиване на образователната и научна степен (ОНС) „**доктор**“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.6 Право, докторска програма „*Административно право и административен процес*“.

Представям настоящата рецензия, след като с решение на почитаемото научно жури от първото му заседание (Протокол № 1/23.07.2026 г.) ми беше възложено да изготвя рецензия по представения дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“ и придружаващия го комплект от документи.

I. Кратки биографични данни на докторанта

Мария Илиева Златанова завършва през 1996 г. висше юридическо образование в СУ „Св. Климент Охридски“, гр. София, с образователно-квалификационна степен „Магистър“ по специалност „Право“. Средно и основно образование завършва в елитното училище СУ „Христо Г. Данов“ в гр. Пловдив. Професионалният път на Мария Златанова започва като съдебен кандидат (февруари 1996 г. – февруари 1997 г.) и адвокат в Пловдивската адвокатска колегия (април 1997 г. – март 1998 г.). В съдебната система Мария Златанова последователно заема длъжностите младши съдия, съдия в Районен съд – Пловдив и съдия в Окръжен съд – Пловдив (март 1998 г. – октомври 2013 г.). В периода от 2013 г. до 2024 г. тя е заместник-председател на Административен съд – Пловдив, а от месец октомври 2024 г. до момента е съдия в същия съд с ранг „съдия във ВКС и ВАС“. Придобитият опит на ръководна административна дейност в един от най-натоварените съдилища в страната е ясна индикация, че Мария Златанова притежава високи организационни и управленски умения. Наред с активната си правораздавателна дейност, тя успешно съчетава провеждане на преподавателска и обучителна дейност на стажанти, включително по програмата „Фулбрайт“. Владее английски и руски език.

Мария Илиева Златанова е утвърден юрист с над 30 години общ юридически стаж, притежава богат теоретичен и практически опит в правото, което ѝ осигурява отлична теоретична и практическа основа за задълбочени научни изследвания.

II. Общо описание на представените материали

Мария Златанова е представила пълен комплект документи, изисквани от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ),

Правилника за прилагане на ЗРАСРБ (ППЗРАСРБ) и съответния Правилник на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Авторефератът в пълна степен отразява основните характеристики и резултати от научното изследване, като позволява да се придобие ясна представа за предмета, целите, задачите, методологията, актуалността, научната новост, научните приноси и практическа значимост на изследването. Авторефератът е преведен на английски език, традиционно използван в професионалното направление. Към комплекта документи е приложена справка за 4 публикации на автора, които в съвкупност с останалите представени материали, доказват изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ.

III. Актуалност и значимост на разработваната тема

Представеният дисертационен труд изследва една изключително важна и актуална тема в българската правна доктрина и практика – нормативната уредба на производството, разпространението, рекламата, търговията и потреблението на хранителни добавки. Доколкото ми е известно, до настоящия момент в българската юридическа литература хранителните добавки не са били предмет на задълбочено самостоятелно научно изследване, въпреки че повече от две десетилетия липсва достатъчно прецизирана и систематизирана правна рамка, което води до противоречива административна и съдебна практика. Предвид изложеното, настоящото всеобхватно научно изследване има **съществена практическа и теоретична значимост** и може да послужи за усъвършенстване на действащата нормативна уредба. В този смисъл авторът ясно дефинира пропуските и несъвършенствата в законодателството, за чието преодоляване са формулирани добре аргументирани предложения *de lege ferenda*. Все по-широката употреба на хранителни добавки в Република България и във всички държави членки, съчетана с динамичните промени в националното и европейското право, глобализацията на пазара и електронната търговия, изисква предприемане на конкретни и адекватни мерки за защита на живота и здравето на потребителите, както и за гарантиране на свободното движение на стоки – а такива мерки успешно са разработени и предложени в рецензирания дисертационен труд.

IV. Обща характеристика и оценка на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е с общ обем от 202 стандартни страници. Съдържанието е разпределено в увод, три глави, заключение и библиография. Структурата е логична и последователна. Проучени са подходящи национални и международни източници, като изследването следва логиката на административноправния анализ: от терминологията и нормативната рамка, през режима на производство и пускане на пазара на хранителните добавки, до

контролните механизми, принудителните административни мерки и приложимите санкции.

Уводът дефинира като основна цел на научното изследване изясняване и систематизиране на действащата правна уредба на хранителните добавки, както и анализ на изключително важния въпрос, доколко е постигнат баланс между защитата на потребителите, защитата на свободното движение на стоки и свободата на конкуренция, в контекста на съвременното явление, наречено „хранителна добавка“. За изпълнение на посочената цел авторът формулира точно и ясно съответните научни задачи, а именно: анализ на правните понятия и връзките между тях; изграждане на логически непротиворечива система от тези връзки и използване на резултатите за обосноваване на правните решения. Реализирането на изброените задачи е осигурено чрез адекватно приложените общи и специални методи на научно изследване – исторически, сравнителноправен и системен метод, като особено внимание е отделено на съдебната практика на Съда на Европейския съюз и на националните правораздавателни органи. Предмет на научното изследване е правната уредба на производството, разпространението, рекламата, търговията и потреблението на хранителни добавки. Авторът успешно се справя с трудната задача да изследва сравнително нов обект на правно регулиране (хранителните добавки се появяват на пазара в края на XX век), което изисква задълбочени юридически знания, практически опит и аналитична мисъл. Дисертационният труд съдържа редица значими научни приноси.

Първата глава на изследването, озаглавена „Понятия и нормативна уредба“, има фундаментален характер за целия труд и се отличава със **съществени научни приноси**. В тази част авторът умело изяснява ключовите правни понятия в анализираната област. **Като ценен принос** се откроява изведеният от автора петкомпонентен анализ на понятието „хранителни добавки“ чрез разграничаване на неговите основни елементи: хранителните добавки са храни, което очертава тяхното родово понятие (genus) и обуславя приложимостта на общия режим на правото на храните; хранителните добавки имат специфична цел – да допълват нормалната диета, което ги отличава от останалите храни по тяхната функционална насоченост; хранителните добавки имат специфичен състав (materia) – те са концентрирани източници на хранителни вещества или „други вещества с хранителен или физиологичен ефект“; хранителните добавки имат специфична форма (modus) – предлагат се в дозирани форми (капсули, таблетки, прахове); и специфичният им начин на употреба (usus) – приемат се в малки предварително измерени количества.

Важен научен принос представлява въведеното отграничаване на хранителните добавки от други сходни категории – храни, лекарствени продукти, добавки в храните, храни за специфични групи и наркотични вещества. Особен акцент е поставен на критериите за разграничаване на хранителните добавки и лекарствените продукти, основани на функционалния анализ, нормативния анализ и практиката на Съда на Европейския съюз. Това разграничение има ключово значение както за определянето на приложимия правен режим, така и за компетентността на контролните органи. Разгледани са също така други важни понятия в областта като „официален контрол“ и „други официални дейности“ по смисъла на Регламент (ЕС) № 2017/625, „бизнес оператор“ или „стопански субект в хранителната промишленост“ по смисъла на член 3, § 3 от Регламент (ЕО) № 178/2002 („food business operator“), както и уредбата на изброените термини в националното законодателство. Авторът изследва и друг основен субект в материята – потребителя, който в контекста на темата представлява една от величините при търсенето на баланс между защитата на здравето, правата на потребителите и свободното движение на стоки.

Високо следва да бъде оценен цялостният изследователски подход на автора в тази част на труда, който осигурява изграждане на солидна терминологична основа и извеждане на концептуалните разграничения, необходими за преодоляване на съществуващата в практиката правна несигурност.

С научно-приложен характер се отличава обстояният преглед на актуалната съдебна практика на Съда на Европейския съюз – например на знаковото решение на Общия съд по съединени дела T-302/21 *Aboca*, доказващо как непрецизността в европейските делегирани правомощия (регулирането на „препарати“ вместо чисти „вещества“) води до административен произвол и нарушаване на правната сигурност.

Систематизираният преглед и сравнителноправният анализ на националното и европейското законодателство за хранителните добавки представляват **съществен принос и обогатяват правната доктрина**. Те са допълнени и с аргументиран критичен анализ на автора, който има самостоятелен **приносен характер**. В него са засегнати редица ключови въпроси по отношение на юридическата регулация на хранителните добавки като например: терминологичната неточност в българското законодателство, изразяваща се в смесване на понятието „хранителни добавки“ с „добавки в храните“, което не съответства на използваните в правото на Европейския съюз понятия „food supplements“ и „food additives“; понятието „бизнес оператор“ в националното право има по-широк обхват от понятието „стопански субект в хранителната промишленост“ по смисъла на Регламент (ЕО) № 178/2002,

въпреки че и двете произхождат от един и същ термин; систематичното място на хранителните добавки като отделна „група храни“ в националния Закон за храните, докато разграничението им се базира на предназначение и форма, а не на произход и състав; липсата на хармонизирани позитивни списъци за вещества извън витамините и минералите (напр. растителни екстракти, аминокиселини) и други несъвършенства в българското законодателство и в правото на Европейския съюз. В тази връзка подкрепям извода на автора, че прецизната терминология има пряко значение за правоприлагането, особено при определяне на задължените лица и на субектите на административнонаказателна отговорност.

Следва да бъде високо оценен и представеният сравнителноправен преглед на нормативната уредба за хранителните добавки в държави извън Европейския съюз (САЩ, Канада, Япония, Австралия, Нова Зеландия).

Глава втора има основополагащо значение за предмета на научното изследване и от общотеоретична гледна точка се отличава в цялост със **съществена научна стойност**. Авторът обстойно и внимателно изследва правния режим на производството и пускането на пазара на хранителни добавки, като специално внимание е отделено на хранителните и здравните претенции, на принципа на предохранителните мерки по чл. 7 от Регламент (ЕО) № 178/2002 и на правилата за етикетирание, представяне и реклама. Наред с това авторът анализира общите принципи, залегнали в първичното право на ЕС, на които се подчинява правният режим на хранителните добавки (принципът на високо равнище на защита на здравето, принципът на свободно движение на стоки, принципът на правна сигурност и пропорционалност), както и инструментите за постигане на изброените принципи, установени в Регламент (ЕО) № 178/2002. Прегледът на националните органи, които имат компетентност в областта на хранителните добавки, дава пълнота на изложението.

Като значим принос следва да се отбележи анализът на разрешителния режим, процедурата и изискванията към качествения и количествения състав на хранителните добавки по българското законодателство, както и на европейската институционална рамка при регулирането на хранителните добавки.

Ценен научен принос представлява изследването на връзката между режима на здравните претенции и общия режим за предоставяне на информация, в резултат на което се установява, че Регламент (ЕО) № 1924/2006 функционира като специален спрямо Регламент (ЕС) № 1169/2011, а последният – като хоризонтална рамка. Това съотношение има пряко значение за границите на допустимата търговска комуникация и за отговорността на стопанските субекти.

Глава трета е посветена на правния режим на контролните механизми –

принудителните административни мерки и административните наказания, както и на приложимите инструменти по Закона за защита на конкуренцията и Закона за защита на потребителите. **С приносен характер** в тази част на труда се отличава задълбоченият анализ на механизмите за контрол, който разкрива фрагментация на компетентностите на национално равнище, създаваща риск от противоречиво правоприлагане и потенциално нарушаване на принципа *ne bis in idem*. В този контекст предложението на автора за по-ясна координация или институционална концентрация на контрола придобива не само практическо, но и системно значение, и следва да получи подкрепа.

Ценен принос представлява коментарът на автора по въпросите, свързани с нелоялната конкуренция и нелоялните търговски практики при хранителните добавки, които имат ключово значение за ефективната защита на правата на потребителите. Авторът не пропуска да отбележи и съществуващото институционално разминаване и припокриване на компетентностите между органите по контрол на храните (БАБХ), здравеопазването (Министерство на здравеопазването) и специализираните органи по контрол на наркотичните вещества и прекурсорите, което създава предпоставки за противоречива административна практика при наличието на растителни екстракти или забранени субстанции в хранителните добавки.

Споделям напълно извода на автора, че към настоящия момент националната нормативна уредба не е достатъчно прецизирана – нито в терминологично отношение, нито по отношение на способите за контрол, което поражда правна несигурност и затруднява еднаквото прилагане на европейските стандарти.

Дисертационният труд завършва със заключение, което обобщава коректно научните резултати. **Научен принос** са представените от автора предложения *de lege ferenda* за оптимизиране на правната уредба. Сред тях се откроява необходимостта от ясно регламентиране на видовете принудителни административни мерки, които са компетентни да прилагат органите на БАБХ, както и от терминологично съгласуване на националното законодателство с правото на Европейския съюз, по-специално чрез замяна на понятието „субстанции“ с „вещества с хранителен или физиологичен ефект“. Споделям препоръките на автора, тъй като същите биха могли да допринесат за повишаване на правната сигурност и ограничаване на възможностите за разширително и противоречиво тълкуване на националната правна уредба.

Приносни моменти и практико-приложни резултати съдържат и останалите публикации на автора.

Не са установени данни за плагиатство и използване на чужди авторски произведения по незаконосъобразен начин от автора, като не са постъпвали и сигнали за плагиатство.

В обобщение, дисертационният труд на Мария Илиева Златанова заслужава висока оценка, отличава се с оригиналност и съдържа редица научни и научно-приложни резултати с приносен характер.

V. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки към съдържанието на представения дисертационен труд, автореферата и приложените в процедурата материали. Препоръчвам на автора да издаде научното си изследване в книга, което ще позволи достигнатите ценни научни резултати да бъдат достъпни за академичната и професионалната общност, а аргументираните предложения *de lege ferenda* за усъвършенстване на правната уредба да послужат на националните компетентни органи при предприемане на законодателни промени.

VI. Заключение

Представеният дисертационен труд на тема **„Административноправен режим на хранителните добавки“**, разработен от **Мария Илиева Златанова**, съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Авторът се отличава с висока правна ерудиция, богат практически опит в областта на административното право и административния процес и способност за провеждане на самостоятелна научноизследователска дейност.

Предвид гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за представения дисертационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди на Мария Илиева Златанова образователната и научна степен **„доктор“** по област на висше образование **3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Административно право и административен процес“**.

23.09.2026 г.

Изготвил рецензията:
(доц. д-р Мария Христозова)